

NAKU

NASJONALT KOMPETANSEMILJØ
OM UTVIKLINGSHEMNING

UTVIKLING

Juni 2009

| Nummer 2 | Årgang 3 | www.naku.no

KOMPETANSE I UTVIKLING

Damer på tur

Side 3

Ordet er mitt

Side 6

Mot til å tenkje nytt

Side 10

Damer på tur

Tekst: Marit Bendz - Foto: Marit Bendz/privat

Eli Anne Nordeide (41) elsker å reise og elsker mamma si. Det kan gjere det litt vanskeleg for feriemedhjelparen.

- Eg vil ikkje bli oppfatta som ei dominerande mamma, seier Åsta Nordeide (74). Miljøarbeidar Lillian Hoff kjenner Eli Anne godt, og har vore med ho på fleire turar, både i Noreg og i utlandet. Difor taklar ho godt at Eli Anne aller helst vil ha hjelp av mamma.
- Det kan oppstå situasjonar der medhjelparen kjenner seg meir i vegen enn til nytte.

Difor er det viktig at vi kjenner kvarandre, og at Lillian også kjenner Eli Anne så godt, forklarar Åsta.

To mammaer

Vi sit i omsorgsbustaden til Eli Anne i Førde og ser på bilete frå Grand Canaria. minnst dei fine dagane, med sol og strand og bading. Eli Anne elsker å symje, gjerne langt ut.
- Eg har av og til vore redd for at eg ikkje hadde rukke ut til ho dersom noko skulle skje, ler Lillian, som har jobba som tenesteytar ved omsorgsbustadene sia dei vart bygd. Eli Anne er nærsynt, men ho er ei svært bestemt dame og vil ikkje bruke briller. Ho

held det eine fotoet etter det andre tett inn til auge, peikar og ler. Ho kommuniserer gjennom teikn til tale, og har lite verbalt språk, men kallar både Åsta og Lillian for mamma. Det seier noko om den store tilliten ho har til miljøarbeidaren.

- Eli Anne kalla meg mamma allereie på Nordfjordheimen, fortel Lillian. Dei er ikkje så ulike heller, dei to damene, verken av utsjånad eller vesen. Begge er varme og rolege, med glimt i auge. Dei samarbeider godt og er gode veninner, utan at dei renn ned dørene hos kvarandre.

Jentetur

Eli Anne elsker å dra på tur. Det har ho i mange år fått høve til, både saman med den store familien sin og saman med andre med utviklingshemning.

Då mamma Åsta vart enke for nokre år sida, hadde ho trong for ekstra hjelp med seg når ho skulle på ferie med dotter si. Tidlegare hadde ho og mannen Oddvar klart det fint saman, også med hjelp av dei tre sønene, svingdotrer og etterkvart barnebarn.

I mars reiste Åsta, Lillian og Eli Anne til Grand Canaria.

- Vi var mykje saman, dette var damene på tur. Eli Anne elsker kjensla av å vere ein av oss, at vi er tre veninner på dametur, smiler mamma Åsta.

Men Eli Anne veit kva ho vil. Når mamma er der, er det mamma som skal kle på, mamma som skal hjelpe til. Åsta tykkjer det er greitt, det same gjer Lillian.

- Det må vere tungt for pårørende å ha nokon med seg som heile tida skal ordne opp. Men vi som er medhjelparar må sjå kva som trengst å gjerast.

Åsta tok seg ein tur ut ein kveld åleine, elles vart dei stort sett ilag, på stranda, i byen og ute for å ete.

- Du kunne godt teke litt meir fri, Åsta, seier Lillian.

- Men Eli Anne var veldig opp etter meg på den turen. Og for meg er det viktig å inkludere Eli Anne i det som vert gjort, protesterer Åsta, men innrømmer at det kan bli

Sydenturane er grundig dokumentert, det set både Lillian Hoff, eli Anne og Åsta Nordeide stor pris på.

litt problem for medhjelparen, som kjenner seg litt unyttig.

- Det er heilt greit at det er slik, for meg er det viktigaste at det er ein person til stades som kan hjelpe til, sjølv om eg har ansvaret det meste av tida, seier Åsta.

Klare avtalar

På tidlegare turar har dei sett opp ein tur-
nus, slik at alle får litt fri. Men denne gon-
gen hadde dei ingen klar avtale om arbeids-
fordeling og frikveldar. Dei er samde om at
som regel er slike avtalar viktige, ikkje minst
dersom det er første gongen og ein ikkje
kjenner kvarandre så godt. Å fordele opp-
gåver som matlaging gjev færre gnissingar.

- Om ikkje, føler eg at eg må vere til stades
heile tida, forklarar Lillian.

Trongen for ekstra hjelp er ikkje så stor når
ein er både far, mor og gjerne fleire i fami-
lien som reiser ilag. Men Åsta har registrert
at mange ekteskap ikkje tåler å få eit utvi-
klingshemma barn, påkjenningane vert for
store og dei går i frå kvarandre. Ho kjenner
mange einslege mødrer til utviklingshem-
ma barn, og veit kor viktig det er å kome
seg på ferie utan at ein vert heilt utsliten
berre med tanken. Det viktigaste for Åsta er
at hjelparen er til stades. Andre med større
funksjonshemmingar enn Eli Anne vil trenge
fleire hjelparar.

Variasjon

Åsta er ei kreativ dame, som har vore aktiv
i fylkeslaget til NFU (Norsk forbund for Ut-
viklingshemma) sia tidleg på 70-talet, både
som skribar, leiar og nestleiar. Engasjemen-
tet førte ho mellom ei rekke andre verv inn
i sentralstyret og kulturutvalet i NFU. Ho
stod på barrikadane under arbeidet med
Ansvarsreforma.

- Nedbygginga av
institusjonane var
viktig. Det går som
regel godt med
utviklingshemma
som får sitt eige
husvære, berre
dei får nok og
rett organisert
hjelp.

Det omfattar
også rett til ferie.

Ho meiner at

det er viktig å variere turane. Av og til kan
det vere fint at heile bufellesskapet tek ut
saman, men det er lett å tenkje at det må
vere slik kvar gong. Ein treng ikkje alltid
reise i flokk.

Lillian er samd. Det er viktig å legge opp fel-
lesturar, men det må og vere rom for å ta
med nokre få på ein tur på sparket ein dag
det er finvêr. Jo større gruppe, jo meir vert
kravd av organisering og diskusjon og kor-
leis ting skal gjerast

Det gjeld å vere open og fantasifull når det
gjeld løysingar, og bruke dei nettverka ein
har. To gonger har Eli Anne vore med mora
og nokre veninner på jentetur, til Jersey og
Spania,

- Veninnene mine stilte opp og gav meg ei
handsstrekning når eg hadde trong for det.
Då var damene på tur, og Eli Anne elskar
den kjensla, smiler ho.

Tryggleik

Eli Anne fekk sitt eige husvære i Førde i
1991, tidlegare budde ho på Nordfjordhei-
men på Sandane. For Åsta var det ei lette å
få dottera heim til Førde.

- Det var eit nytt liv både for ho, meg og re-
sten av familien.

Lillian har faktisk
følgd Eli Anne frå ho
var lita, då ho og Åsta
var småbarnsmødrer
og ungane leika saman
i nabolaget. Då ho tok
vernepleieutdanning,
hadde ho praksis på
Nordfjordheimen, der

ho hadde mykje med Eli Anne å gjere. Det
var Lillian som tok imot Eli Anne då ho kom
heim til eigen bustad i Førde.

Åsta trur at dersom ein hjelper Eli Anne
ikkje kjende skulle vere med, ville ho vore
vanskelegare; ho ville prøvd ut grensene.

- Samstundes tør Eli Anne å gjere litt fleire
sprell når mamma er med, humrar Lillian.
Ho har opplevd begge situasjonane. Av og
til reiser Eli Anne utan mamma, og av og til
reiser Åsta utan Eli Anne. Det må ho.

- Når vi reiser saman, er det alltid på Eli
Anne sine premisser. Men det er viktig for
meg å oppleve ting på mine eigne premisser
også, poengterer ho.

Eli Anne ler og viser fram enda eit foto frå
Grand Canaria. Ho stråler, ikkje tvil om at
ho gjerne tek ein tur til snart.

- Det slo meg denne gongen at det kanskje
er siste turen Eli Anne og eg reiser så langt
ilag. Men eg håpar at Eli Anne får høve til å
dra på tur i framtida også, sjølv om eg ikkje
kan vere med.